

Remissvar Promemoria Tillfälligt statsbidrag till vissa kommuner och regioner för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans, Dnr Fi2021/00551

Bakgrund

I en promemoria har regeringen lämnat förslag till en ny förordning om ett tillfälligt statsbidrag till vissa enskilda kommuner och regioner, att gälla 1 augusti 2021 till utgången av 2024. Dals-Eds kommun är en av dem som omfattas och kommunen inbjuds därför att lämna synpunkter på förslaget. Sista svarsdatum är 14 maj 2021.

I budgetpropositionen för 2021 föreslog regeringen att medel skulle avsättas för ett sådant tillfälligt stöd. Bakgrunden är att kommunsektorn totalt har redovisat starka resultat flera år, men att det finns en stor spridning mellan enskilda kommuners och regioners ekonomi. I dagsläget har dessutom spridningen av covid-19 drabbat hela samhället, inte minst verksamheterna i kommuner och regioner, vilket sätter press på ekonomin. För de kommuner och regioner som redan innan hade en svag ekonomi kan förutsättningarna att möta de framtida utmaningarna vara sämre än för andra. Det går inte att utesluta att det kommer att finnas fler kommuner och regioner i framtiden, inte minst i en vikande konjunktur, som kan få svårt att upprätthålla nivån på den kommunala servicen. Kommuner och regioner ska ha goda förutsättningar för att möta framtida utmaningar.

I promemorian framhålls samtidigt att generella statsbidrag normalt ska vara utgångspunkt i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn, då dessa möjliggör anpassning efter lokala och regionala behov, vilket är särskilt viktigt i nuläget då utmaningarna är stora.

Sammanfattning och konsekvensbeskrivning

Promemorians förslag i sammanfattning

1. **En delegation för kommunal ekonomi i balans bör inrättas** som ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet. Delegationens uppgift är att pröva frågor om bidragen, bl.a. bedöma om de åtgärder som anges i en ansökan är lämpliga för att främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning eller om det finns mer ändamålsenliga åtgärder.
2. **Förutsättningar för bidrag** är att kommunen eller regionen vid utgången av 2019 hade en svag ekonomi och har behov att vidta omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder som främjar en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. Åtgärderna kan röra förbättrad ekonomistyrning för att uppnå ett effektivt nyttjande av resurser, eller åtgärder som inriktar sig mot kompetensförsörjning, digitalisering eller arbetsmiljö.

Bidrag ska inte få beviljas för åtgärder som kommunen eller regionen fått annat statligt stöd för.

Med svag ekonomi avses att en kommun eller region uppfyller minst två av följande kriterier:

1. Det redovisade balanskravsresultatet var negativt i minst två år under perioden 2015–2019.
 2. Den kommunala koncernen har redovisat ett negativt resultat i minst två år under perioden 2015–2019.
 3. Soliditeten, inklusive pensionsförmåner intjänade före 1998, var negativ vid utgången av 2019.
 3. **Ansökan om bidrag** ska innehålla en redovisning av
 1. hur den sökande uppfyller förutsättningarna för att ha en svag ekonomi,
 2. den ekonomiska utvecklingen och det ekonomiska läget i övrigt,
 3. vidtagna och planerade åtgärder med anledning av den ekonomiska situationen,
 4. den eller de åtgärder bidraget söks för, vad som ska uppnås med respektive åtgärder och uppskattad kostnad för denna.
 4. **Handläggning av ärenden om bidrag** omfattar regler för uppgiftslämning, möjligheter till komplettering etc.
 5. **Prioritering av ansökningar** vid medelsfördelning ska ske gentemot kommuner eller regioner som har en skattesats som överstiger den genomsnittliga skattesatsen för riket. En högre skattesats innebär att sökanden kan ha begränsade möjligheter att höja skatten och därigenom få medel för att kunna finansiera lämpliga åtgärder som i förlängningen kan leda till ett förbättrat ekonomiskt läge.
 6. **Beslut om bidrag** ska från Delegationen för kommunal ekonomi i balans anges med
 1. bidragsbeloppets storlek,
 2. vilken eller vilka åtgärder som bidraget ges för,
 3. under vilken period åtgärderna ska vidtas,
 4. hur och när del- och slutredovisning ska ske,
 5. övriga villkor som behövs för att tillgodose bidragets syfte,
 6. vad som gäller i fråga om hinder mot utbetalning,
 7. vad som gäller i fråga om återbetalning och återkrav.
- Bidraget ska få ges som hel- eller delfinansiering av åtgärder som omfattas av ansökan och beviljas i mån av tillgång på medel.
7. **Redovisning av mottaget bidrag** ska i slutredovisning innehålla uppgifter om de vidtagna åtgärderna och deras totala kostnad samt i delredovisning innehålla uppgifter om hur genomförandet fortskrider. De åtgärder som bidrag kommer ges för kommer sannolikt skilja sig åt och det bör därför inte på förhand bestämmas vilken typ av redovisning som ska ges in utan det bör överlåtas åt delegationen att bestämma i samband med beslutet. Delegationen bör kunna styra när redovisning ska ges in och ifall beslut också ska kunna förenas med villkor om delredovisning.

8. **Utbetalning av bidrag** ska ske av Kammarkollegiet efter besked från delegationen. En fjärdedel av bidraget ska betalas ut i samband med beslut om bidrag. Resterande del av bidraget betalas ut senast två månader efter att slutredovisning getts in till delegationen.
9. **Återbetalningsskyldighet, återkrav och överklagande** ska regleras tydligt.
10. **Ikraftträdande och upphörande** är 1 augusti 2021 till 31 december 2024.

Promemorians konsekvensbeskrivning

Ett alternativ till den föreslagna förordningen vore att bidrag fördelas till dem som regeringen anser är i störst behov. Ett annat alternativ vore att fördela bidraget i kronor per invånare till dem som ansökt om bidrag. Dessa alternativ kan dock inte anses uppfylla bidragets syfte, att kommuner och regioner med svag ekonomi ska vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning. De som ansöker om bidrag för att vidta åtgärder bör rimligtvis vara mer motiverade att genomföra de åtgärder som krävs. En fördelning i kronor per invånare skulle kunna leda till att befolkningsmässigt mindre kommuner och regioner skulle behöva finansiera nödvändiga åtgärder med egna medel och den procentuella bidragsandelen skulle därmed kunna bli lägre för dessa jämfört med större kommuner och regioner. Vissa typer av åtgärder borde kosta lika mycket, eller i varje fall inte vara proportionella, oavsett befolkningsstorlek. Bidrag bör därför ges till dem med svag ekonomi, som ansöker om bidrag för att vidta åtgärder.

Konsekvenserna av förslaget för berörda kommuner och regioner är att det blir frivilligt att ansöka om bidrag för åtgärder. Det innebär inga nya ålägganden för kommunsektorn och inskränker inte det kommunala självstyret. Finansieringsprincipen blir inte tillämplig. Förslaget förväntas stärka berörda kommuners ekonomi på såväl kort som lång sikt. Det kan också leda till att synliggöra goda exempel på åtgärder som kan främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Förslaget innebär att det inrättas ett riktat statsbidrag till vissa kommuner och regioner. Trots att bidrag till kommunsektorn i första hand bör ges i form av generella statsbidrag är detta bidrag motiverat bl.a. till följd av syftet med bidraget, att det är begränsat till vissa kommuner och regioner samt att det är tidsbegränsat.

Kommunens synpunkter

1. Extra utvecklingsstöd enligt föreslagna kriterier är motiverat och angeläget
Dals-Eds kommun välkomnar för egen del ett utökat statligt stöd till det pågående fleråriga arbetet enligt strategin för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet, som inleddes 2017. Strategin omfattar insatser på bred front för att stärka organisationens och kommunens långsiktiga kapacitet, attraktivitet och hållbarhet. Samtliga områden som anges som exempel i promemorian är föremål för utvecklingsarbetet. Det som är svårast att klara med befintliga resurser är digitaliseringen, främst inom verksamhetsområdena vård, skola och omsorg, samt e-arkiv för alla verksamhetssystem. E-tjänster klarar vi inte alls i nuläget.

Kommunen betonar vikten av att tidshorisonten ligger fast och inte förkortas.

2. Fortsätt utveckla tillit, helhetssyn och lokal anpassning i statens styrning

Dals-Eds kommun delar den i promemorian framförda grundsynen att bidrag till kommunsektorn i första hand bör ges i form av generella statsbidrag. Kommunen delar även uppfattningen att det för detta syfte finns anledning att frångå den principen för att nå större träffsäkerhet. Vi vill dock trycka på vikten av att ett riktat statsbidrag som detta verkligen hanteras med lokal anpassning enligt de intentioner som framgår av förslaget. Gärna med mer dialog och mindre administration än i normalfallet.

SKR har länge drivit frågan om att medel som tillförs kommunsektorn från staten i första hand bör ges som generella och värdesäkrade bidrag, men fortfarande är den statliga detaljstyrningen genom riktade statsbidrag omfattande enligt en ny rapport från Statskontoret¹. Enligt rapporten har regeringen, bland annat inom ramen för tillitsreformen, konstaterat att den vill att de styrsignaler som kommunsektorn får ska vara tydliga och innehålla så lite detaljreglering som möjligt. I stället vill regeringen styra strategiskt och anpassa styrningen till kommunsektorns verksamhet och den ska bygga på tillit och en helhetssyn på de kommunala verksamheterna. Detta låter mycket bra och det vill Dals-Eds kommun uppmuntra som fortsatt norm.

Kommunens erfarenhet av riktade statsbidrag är att de mestadels innebär en omfattande administrativ insats, som bygger på statens behov att säkerställa att nationella mål och ambitioner får genomslag i de kommunala verksamheterna. I vissa fall innebär statsbidragen en kvantitativ detaljstyrning som resulterar i suboptimering, vilket hämmar kommunernas handlingsfrihet att bedriva och effektivisera sina verksamheter utifrån en samlad helhetsbedömning av lokala behov och förutsättningar, enligt ansvaret i det kommunala självstyret. Som ett bra exempel på hur riktade statliga stöd kan hanteras kvalitativt med hjälp av tillit och nära dialog vill vi passa på att framhålla hur Tillväxtverket arbetar i uppdraget enligt förordningen (2018:152) om statsbidrag till socioekonomiskt eftersatta kommuner, där Dals-Eds kommun omfattas.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom kommunchefens tjänsteskrivelse och anta synpunkterna som sitt eget yttrande.

I tjänsten

Agneta Johansson

Kommunchef

¹ Se [Statskontorets rapport](#) ”Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och regioner 2020”, 210318.